

הלכה למעשה ולמשיחא בדרה היומי

מסכת סוטה

תוכן

- 1.....הלכתא למשיחא
- א. דאין שני עושה שלישי בחולין.....1
- ב. כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים מטמא את הקודש ופוסל את התרומה ומותר בחולין.....2
- ג. וחכמים אוסרין במעשר.....3
- ד. האוכל אוכל ראשון ראשון שני שני שלישי שלישי ... בחולין שנעשו על טהרת תרומה על טהרת התרומה אין על טהרת הקודש לא.....3
- הלכה למעשה.....5
- ה. שתי עיסות אחת טהורה ואחת טמאה נוטל כדי חלה מעיסה שלא הורמה חלתה ונותן פחות מכביצה באמצע כדי ליטול מן המוקף וחכמים אוסרין.....6
- ו. חולין הטבולין לחלה לא כחלה דמו ואין שני עושה שלישי בחולין ... מותר לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל.....7
- ז. תחומין דאורייתא ומר סבר דרבנן.....7

דף ל.

הלכתא למשיחא

א. דאין שני עושה שלישי בחולין

כבר התבאר שהנוגע באב¹ נעשה ראשון. והנוגע בראשון נעשה שני. והנוגע בשני נעשה שלישי. וכל אלו הנוגעים זה בזה נקראין ולד הטומאה. אמנם בחולין אין שני עושה שלישי. ולכן שני נקרא פסול.

לפיכך הראשון² שבחולין טמא ומטמא, השני פסול ולא מטמא, ואין שני עושה שלישי בחולין, ומניין לאוכל שני שהוא פסול בחולין שנאמר (ויקרא

¹ המת וכלי שנממא בו, הן אבי אבות הטומאה. שרץ, נבילה, שכבת זרע, מי חטאת, חטאת, שעיר המשתלח, זב, זבה, נדה, יולדת, מצורע, ומעיינותיהן ומשכבן ומושבן ומרכבן של החמשה האחרונים, נבילת עוף טהור, כל אלו הן י"ב אבות הטומאה. וכ"כ אדם הנממא במת או בכלי שנגע במת, או כלי שנגע באדם כזה או בכלי שנממא במת, שהמת או הכלי שנממא במת הן אבי אבות הטומאה, ונעשו האדם או הכלי שנגעו בהם עי"ז אב הטומאה.

² רמב"ם הלכות שאר אבות הטומאה פרק יא הלכה ב

הַלָּכָה לַמַּעֲשֵׂה וּלְמַשִּׁיחָא בְּדֵף הַיּוֹמִי

מסכת סוטה

יֵא פסוק (ג) וְכָל כְּלֵי חָרֶשׁ אֲשֶׁר יִפְּל מֵהֶם אֶל תּוֹכּוּ כֹל אֲשֶׁר בְּתוֹכּוּ יִטְמָא, נמצא השרץ אב וכלי חרס שנפל השרץ לאוירו ראשון, והאוכל שבכלי שני, והרי הוא אומר יטמא, וכן שרץ שנפל לאויר התנור, הפת שנייה, שהתנור ראשון.

ב. כֹּל הַטַּעוֹן בִּיאַת מִים מְדַבְּרֵי סוֹפְרִים מִטְמָא אֶת הַקּוֹדֵשׁ וְפוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה וּמוֹתֵר בַּחוּלִין

אחד טבול יום³ מטומאה חמורה כגון שטבל מזיבות מטומאת מת וצרעת, ואחד טבול יום מטומאת שרץ וכיוצא בו, כל הטעון הערב שמש, בין אדם בין כלים, בין מדברי תורה בין מדברי סופרים⁴, הרי הוא כשני לטומאה עד שיעריב שמשו. ואם נגע בתרומה או בקדשים פסלם⁵, אך אינו מטמא חולין וכדלעיל.

ויש שאינם צריכים הערב שמש ואם טבלו אינם מטמאים אך קודם שטבלו דינם כדין טבול יום. ואלו הם:

הבא⁶ ראשו ורובו במים שאובין, או שנפלו על ראשו ועל רובו שלשה לוגין מים שאובין, הרי הוא כשני לטומאה מדרבנן⁷ עד שיטבול, ואם נגע באוכלין עשאן שלישי, ואם נגע במשקין טמאים עשאן תחילה לטמא אוכלים ומשקין אחרים, אבל לא לטמא כלים.

טבל, אינו צריך הערב שמש מפני שעיקר טומאה זו מדבריהן, וכן האוכל אוכלין טמאים והשותה משקין טמאין, וטבל אינו צריך הערב שמש, וכן כלים שנטמאו במשקין כיון שמטבילין טהרו, ואין צריכין הערב שמש מפני שטומאות אלו עיקרן מדבריהן.

³ רמב"ם שם פרק י הלכה ב

⁴ ועל מ"ש רבינו בין מד"ס הוא תמיהא לי מדרתנן בפרק י"א דפרה דטעון ביאת מים מד"ס לאחר ביאתו מותר בכולן אלמא דטבול יום של ד"ס מותר אף בתרומה ובקדש מיד ואינו טעון הערב שמש ואפשר לומר דיש בטומאות של דברי סופרים שטעונין הערב שמש ויש שאינם טעונים וצ"ע. כסף משנה שם. האמת דכל הטעון ביאת מים מדברי סופרים טעון הערב שמש וזלת הנך תלת שמנה רבנו פ"ט מהל' אבות הטומאה ה"א וה' שעיקרן מד"ס הוא דא"צ הערב שמש. מרכבת המשנה שם.

⁵ רמב"ם שם פרק יא הלכה ג ד

⁶ רמב"ם שם פרק ט הלכה א

⁷ ומפני מה גזרו טומאה על אדם זה, מפני שהיו טבולי יום טובלין במערות שמימיהן רעים ואח"כ היו רוחצין במים שאובים יפים דרך נקיות ופשט המנהג כך עד שהיו רוב העם מדמים שמים שאובים שרוחצין בהן באחרונה הן שמטהרין לא המבילה שבמי מקוה והיו טובלין בזולזול בלא כוונה, ולפיכך גזרו שכל שבא ראשו ורובו במים שאובים או שנפלו על ראשו ורובו נטמא ונעשה כשני לטומאה, אפילו טהור שאינו טבול יום אם נפלו על ראשו ורובו שלשת לוגין מים שאובין או שבא ראשו ורובו במים שאובין ה"ז כשני לטומאה עד שיטבול. שם ברמב"ם

ה'לכה למעשה ולמשיחא בדרה היומי

מסכת סוטה

וכן מי שהיו⁸ ידיו טהורות ונגע באחד מכתבי הקדש נעשו ידיו שניות, ומטמאין את התרומה ואת המשקין.

ג. וחכמים אוסרין במעשר

כל הכתוב בתורה ובדברי קבלה⁹ מהלכות הטומאות והטהרות אינו אלא לענין מקדש וקדשיו ותרומות ומעשר שני בלבד, שהרי הזהיר את הטמאין מליכנס למקדש או לאכול קודש או תרומה ומעשר בטומאה.

וכשם שהזקוק לטבילה או נטילה, אסור בתרומה, כך אסור הוא במעשר שני, ומשנגע פסל¹⁰, אך משטבל למרות שצריך הערב שמש לתרומה, מלבד מה שזכרנו לעיל, אינו צריך הערב שמש למעשר שני¹¹.

אבל החולין¹² אין בהן איסור כלל, אלא מותר לאכול חולין טמאין ולשתות משקין טמאים, הרי נאמר בתורה והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל, מכלל שהחולין מותרין שאינם מדבר אלא בבשר קדשים, א"כ מפני מה נאמר הראשון שבחולין טמא והשני פסול לא שיהיה אסור באכילה אלא למנות ממנו לתרומה ולקדש שאם נגע שני של חולין בתרומה פסלה ועשאה שלישי, וכן אם נגע באוכלין של קדש טימאן ועשאה שלישי כמו שביארנו, וכן האוכל אוכל שני של חולין אם נגע בתרומה פסלה.

ד. האוכל אוכל ראשון ראשון שני שני שלישי שלישי ...

בחולין שנעשו על טהרת תרומה על טהרת התרומה אין
על טהרת הקודש לא

⁸ רמב"ם שם הלכה ה

⁹ רמב"ם שם פרק טז הלכה ח

¹⁰ ולא מצאתי לרבינו שיזכיר דינא דכל הטעון ביאת מים מד"ס מה הוא למעשר. ובחולין דף ל"ג ע"ב פליגא רבנן ור' מאיר דלרבנן אסור במעשר ולמקומות שציינו בעין משפט אין שום זכר מזה. וראיתי בפירוש המשניות לרבינו ז"ל בחגיגה פ"ב במשנה דנוטלין לידים שכתב וז"ל וכמו כן חייב לטול ידיו לתרומה ולמעשר בין בפת ובין בפירות ע"כ. ובבכורים פ"ב מ"א כתב וז"ל וכן פירות מעשר אינו חייב בנטילת ידים לאכילתן עכ"ל. ועל כרחק דס"ל דאף למסקנא י"ל כתירוץ הא ר"מ הא רבנן דשנינן בחגיגה י"ח ע"ב. אבל לא הכריע כמאן קי"ל. וכפי הנראה כיון דאמרינן בדרה י"ט ע"ב דמאן דמתני חמש מעלות כרבנן. ורבינו ז"ל הא חשיב בריש פרק י"ג חמש מעלות על כרחק דרבנן ס"ל. וכן פסק שם בה"ב דטבל לחולין לא החזיק למעשר. שהם וישפה שם פרק י הלכה ב

¹¹ שאין שלישי במעשר שני כמבואר שם ברמב"ם יא הלכה טו

¹² רמב"ם שם פרק טז הלכה ח

הלכה למעשה ולמשיחא ברך היומי

מסכת סוטה

כבר התבאר במסכת חגיגה דף כ. שיש חולין¹³ שנעשו על טהרת תרומה, וחשחולין שנעשו על טהרת הקדש.

ביאור הדברים שהבחן האוכל תרומה ומתיירא שלא יכשל בתרומה טמאה, מנהיג את עצמו שאפילו החולין שאוכל ישמרנה בטהרה כשמירת תרומה, ובזה לא יכשל גם בתרומה עצמה, ולא דווקא בהן שאפילו ישראל שרצונו לאכול בטהרת תרומה שומר החולין שלו בטהרת תרומה, ודין חולין אלו לענייני טומאה וטהרה כתרומה ממש.

ויש שרוצים לאכול בטהרת הקדש ומנהיג את עצמו לשמור החולין שלו כפי טהרת הקדש, וזה נקרא חולין שנעשה על טהרת הקדש.

ושם התבאר שאחת עשרה מעלות עשו חכמים לקדש, וחולין שנעשו על טהרת הקודש נוהגים בהם רק שש מן המעלות¹⁴. ו"א¹⁵ שהרי הם בחולין¹⁶, אך החמירו חכמים בשש המעלות שם להחשיבם כקודש. וי"א¹⁷ שחולין שנעשו על טהרת הקודש הרי הם כקודש, והקילו חכמים בחמש המעלות האחרונות.

לפיכך חולין¹⁸ שנעשו על טהרת תרומה, השלישי שבהן פסול כתרומה, ואם נגע בקדש אינו עושהו רביעי ואפילו משקה קדש אינו פוסל, וחולין שנעשו על טהרת הקדש השלישי שבהן טהור בחולין, וי"א¹⁹ שבקודש הם.

חמור האוכל טומאה²⁰, מהמאכל הטמא שאכל. שמאכל טמא שהוא ראשון. עושה למאכל אחר הטהור שני. ומאכל שני עושה שלישי. אבל אדם האוכל טומאה יש בו ד' חילוקים.

¹³ ערוך השולחן העתיד הלכות שאר אבות הטומאות סימן קמד סעיף א

¹⁴ דשש הראשונות יש בהם חששות של תורה, כמו חציצה ונקב שאין בה כשפה"נ, ואחוריים ותוך, יש משקה זב וזבה דמטמאין מן התורה וכ"ש נושא מדרס, וכן בגדי אוכלי תרומה שמא ישבה עליהן נדה, ומתיר ומנניב יש חשש חציצה, וכלים הנגמרים משום רוק ע"ה ושמא זב הוא, אבל חמש האחרונות מצירוף כלי ואילך אין בהם חששות של תורה. ערוך השולחן העתיד שם סימן קמו סעיף כד – כה

¹⁵ רמב"ם הלכות שאר אבות הטומאה פרק יב הלכה טז

¹⁶ וביאור הדברים יראה לי, דהנה זהו וודאי שכל אדם יכול להחמיר על עצמו כרצונו, מיהו שישתנה הדין ע"פ חומרא זו ראו חכמים בתרומה ולא בקדש, והטעם משום דאכילת תרומה היא בכל ערי ישראל ולא לפים כהנים ובני ביתם ועבדיהם אוכלין זה ובוודאי הטומאה מצויה ובקל להכשל, ולכן מי שירצה להנהיג כל אכילתו בטהרת תרומה תבא עליו ברכה ושוייהו בתרומה ממש, משא"כ קדשים שאין נאכלים אלא במקדש והכהנים במקדש זריזין הם א"א לעשות אכילת חולין שיחול עליו טהרת קדשים ובטלה דעתו.

¹⁷ ראב"ד שם

¹⁸ רמב"ם שם פרק יא הלכה ט

¹⁹ השנות הראב"ד שם ובאחרונים הצדיקו שיטת הרמב"ם

²⁰ תפארת ישראל (הלכתא גבירתא) מסכת טהרות פרק ב משנה ב

הלכה למעשה ולמשיחא בדרה היומי

מסכת סוטה

א) האוכל²¹ כחצי פרס שהוא כביצה ומחצה, מאכל ראשון או שני²². או שתה משקין טמאים רביעית, של חולין. או של תרומה. או של חולין שנעשו על טהרת תרומה. או שאכל כשיעור זה ראשון או שני של קודש. או שנעשה על טהרת קודש. בכל אלו נעשה כשני לכל דבר עד שיטבול²³, ואם נגע באוכלין עשאו שלישי. ואם אדם שאכל מאלו נגע אח"כ במשקין אפילו של חולין. עשאו תחלה, לטמא אוכלין ומשקין אחרים, אבל לא לטמא כלים. הואיל ועיקר טומאת אדם זה מדבריהם²⁴.

ב) ואם אכל כשיעור הנ"ל שלישי של תרומה²⁵. או שלישי שנעשה על טהרת תרומה. או שאכל כשיעור זה שלישי של קודש. ה"ז אסור לאכול את התרומה עד שיטבול, ומותר ליגע בתרומה והרי היא טהורה, באכילה עשו מעלה בנגיעה לא עשו מעלה, ובכולן נעשה האדם האוכל שני לקודש. ואף על פי שהוא טהור לנגיעת תרומה, הרי הוא כשני לענין קדש, שטהרת תרומה טומאה היא אצל הקדש. ולפיכך מותר ליגע בתרומה. אבל אסור לאכלה עד שיטבול. אבל קודש שנוגע עושה אותו שני.

ג) ואם אכל כשיעור זה שלישי שנעשה על טהרת קודש. הרי הוא טהור. והרי הוא כשאר אוכל חולין בטהרה, שאין לך דבר שעושה רביעי בקדש אלא קדש מקדש בלבד²⁶.

ד) אדם שאכל²⁷ רביעי של קודש מותר לו לאכול תרומה אבל אסור לאכול קודש עד שיטבול. אבל מותר ליגע בקודש ואינו פוסלו.

הלכה למעשה

²¹ רמב"ם שם פרק ח הלכה י יא

²² כל האוכלין מצטרפין לבחצי פרס לפסול את הנוויה, וכל המשקין מצטרפין לרביעית ואם אכל או שתה פחות משיעור זה טהור, אבל מעט ושהה ואכל מעט אם יש מתחלה ועד סוף כדי אכילת פרס מצטרפין ואם לאו אין מצטרפין, וכן אם שתה מעט ושהה ושתה מעט אם יש מתחלה ועד סוף כדי אכילת פרס מצטרפין ואם לאו אין מצטרפין, אבל פחות משיעור וטבול ועלה ואכל מעט מיד אם לא שהה ביניהן והרי בין אכילה שלפני טבילה ושלפני טבילה בכדי אכילת פרס הרי אלו מצטרפין. רמב"ם שם.

²³ ואינו צריך הערב שמש. בסף משנה שם

²⁴ ומפני מה גזרו טומאה על האוכל אוכלין טמאים, שמא יאכל אוכל ראשון או שני וישתה עליו משקה תרומה ונמצא המשקה תרומה טמא באוכל שבפיו, וכן השותה משקין טמאים שמא יאכל עמהן אוכל תרומה ונמצא טמא במשקין שבפיו. שם ברמב"ם

²⁵ רמב"ם שם פרק יא הלכה יא יב

²⁶ שם

²⁷ רמב"ם שם הלכה י

הלכה למעשה ולמשיחא בדרה היומי

מסכת סוטה

ה. שתי עיסות אחת טהורה ואחת טמאה נוטל כדי חלה מעיסה שלא הורמה חלתה ונותן פחות מכביצה באמצע כדי ליטול מן המוקף וחכמים אוסרין

שתי עיסות אחת טמאה ראשון לטומאה²⁸, ואחת טהורה, וצריך להפריש חלה כיון שיש בכל אחת שיעור²⁹ חלה³⁰, וי"א³¹ שנוטל כדי חלת שניהם מהעיסה הטהורה שלא הורמה חלתה, ונותנו סמוך לעיסה הטהורה שלא תיגע בטמאה³², ומושיך מן הטמאה לטהורה כדי ביצה³³ ונותנו באמצע כדי לתרום מן המוקף³⁴. כלומר שנוטל חתיכה וחתיכה מן הטהורה, וחתיכה זו נותנה בין הטמאה לטהורה שתגע בשניהם³⁵, כדי שיעשה הכל מוקף להחלה ואותה חתיכה נעשית שני³⁶. וי"א³⁷ שלכתחילה אינה ניטלת מן הטהור על הטמא, אפילו בזמן הזה. ובדיעבד הרי היא חלה³⁸.

דף ל:

²⁸ ירושלמי אבל אם העיסה שני' כיון שהשני אינו מטמא טבל א"כ אין מקפיד על תערובתו וא"צ ליתן פחות מכביצה באמצע שהבית מצרף ע"ש בביאור הגר"א. דרך אמונה ציון ההלכה שם ס"ק קסח.

²⁹ שאל"כ אין טמאה וטהורה מצטרפין כיון שמקפיד על תערובתן ואין מועיל לא נשיכה ולא צירוף סל.

³⁰ שהרי להלן יבואר שעיסה הטבולה לחלה אינה כחלה, והרי היא כחולין לענין הטומאה, שאין השני עושה שלישי בחולין, ומותר לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל, לפיכך יכול להפריש מזה על זה.

³¹ רמב"ם הלכות ביכורים פרק ז הלכה יב

³² חזו"א לקוטים לזרעים סי' ד' סק"א

³³ וכ"ש פחות מכביצה דמהני שאינו מטמא אחרים כלל רק דקמ"ל דאפי' כביצה מותר דחולין הטבולין לחלה אין בהן שלישי כנ"ל וכ"ז אם העיסה ראשונה לטומאה אבל אם העיסה שניה א"צ כביצה ביניהן ויכולה ליגע

העיסה הטמאה בטהורה שאין שני עושה שלישי בחולין והחלה תגע בעיסה הטהורה. דרך אמונה שם צט

³⁴ ואף על גב דלענין מוקף הבית מצרף או הכלי מצרף מ"מ כאן שמקפיד על תערובתן צריך דוקא נגיעה שיהא מן המוקף

³⁵ הלכות ביכורים פרק ז הלכה יב

וצריך להזהר שהכביצה שנותן באמצע לא תהא נושכת אלא נוגעת שאם נושכת נחשבת כאחד לפ"ד רבנו אף על גב שדעתו להפרידן אח"כ ונעשית ראשון ומטמאה את העיסה ועושה אותה שני והעיסה תטמא את החלה אחר שיעשנה חלה ויעשנה שלישי וכן החלה צריך להזהר שלא תהא נושכת בהעיסה הטהורה דא"כ הו"ל חד בהדי העיסה ואז אחר שיעשנה חלה תהי' שלישי שהרי הקצה השני של העיסה נוגעת בשני וזה סני לטמא את החלה לכן יזהר ששניהם לא ינשכו רק יגעו וכ"ז לדעת רבנו אבל דעת תוס' והר"ש וכ"ד הרא"ש בפ"ד דחלה מ"ו שגם אם נושך אינו חיבור כיון שדעתו להפרידן. דרך אמונה שם צח מהחזו"א שם סק"ג וכ"כ מרכה"מ ותפא"י ודלא כמשנה ראשונה

³⁶ ואינה מטמאה את הטהורה שהרי אין שני עושה שלישי בחולין.

³⁷ דעת הראב"ד שהשיג על הרמב"ם פסק בר"א וחכמים אוסרין לעשות כן מפני שהוא מטמא חלתה פחות מכביצה ובירושלמי לא הסכימו בסוף בר"א לעשות מעשה כמותו, וכן כתב בשו"ע יו"ד שכנ כדעת הראב"ד כמש"כ בבאר הגולה שם ח

³⁸ ביאור הגר"א שם יד

הַלָּכָה לַמַּעֲשֵׂה וּלְמַשִּׁיחָא בְּרַף הַיּוֹמִי

מסכת סוטה

ו. חולין הטבולין לחלה לא כחלה דמו ואין שני עושה שלישי בחולין... מותר לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל

כשם שמותר לאכול חולין טמאים ולשתות³⁹, כך מותר לגרום טומאה לחולין שבא"י אפילו הם טבל ולא הופרשה תרומה, ויש לו לטמא את החולין המתוקנין בידים לכתחלה⁴⁰, וכן מותר לאדם ליגע בכל הטומאות ולהתטמא בהן, שהרי הזהיר הכתוב את בני אהרן ואת הנזיר מהתטמא במת מכלל שכל העם מותרין, ושאר כהנים ונזירים מותרין להתטמא בשאר טומאות חוץ מטמא מת.

עיסה⁴¹ הטבולה לחלה אינה כחלה⁴², והרי היא בחולין לענין הטומאה, שאין השני עושה שלישי בחולין כמו שהתבאר, ומותר לטמא בידים⁴³, ולגרום טומאה לעיסה הטבולה לחלה כשצריך לכך⁴⁴, שהרי היא חולין שבארץ ישראל ולפיכך י"א שמותר להפריש מעיסה טהורה וטמאה כמו שהתבאר.

ז. תחומין דאורייתא ומר סבר דרבנן

י"א⁴⁵ שהיוצא חוץ לתחום המדינה בשבת לוקה⁴⁶ שנאמר (שמות טז פסוק כט) **אֵל יֵצֵא אִישׁ מִמָּקוֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי**, מקום זה הוא תחום העיר, ולא נתנה תורה שיעור לתחום זה אבל חכמים העתיקו שתחום זה הוא חוץ לשנים עשר מיל כנגד מחנה ישראל, וכך אמר להם משה רבינו לא תצאו חוץ למחנה.

³⁹ רמב"ם הלכות טומאת אוכלין פרק טז הלכה ט

⁴⁰ כסף משנה שם

⁴¹ רמב"ם הלכות ביכורים פרק ז הלכה יב, וכן בשאר אבות הטומאה פרק יא הלכה טו וז"ל הטבל, והמדומע, וגידולי תרומה, ומעשר שני וראשון, ועיסה הטבולה לחלה, הרי הן בחולין והראשון טמא בהן והשני פסול ואין בהן שלישי.

⁴² ואף על גב דחולין שנעשו על מטהרת תרומה שלישי פוסל בהן כמו שהתבאר ודין חלה כדין תרומה צ"ל דזה דוקא אם דעתו שישאר על מטהרת תרומה אבל כאן אינו שומרם על מטהרת חלה אלא עד שיפריש וזה לא מקרי נעשה על מטהרת תרומה. עי' חזו"א לקומים לזרעים סי' ד' סק"ב

⁴³ תי"ט ספ"ה דשביעית

⁴⁴ אבל אסור לטמא בהנם. חזו"א שם סק"א

⁴⁵ רמב"ם הלכות שבת פרק כז הלכה א

⁴⁶ ובלבוש סי' שצז א כתב שחייב הטאת, ועיין אליה רבה א שסשבמלבושי יום טוב [סק"א] חולק דאין הטאת אלא בשגגת כרת, והכא אינו אלא בלאו דאל יצא, וכן מבואר בשבת דף קנ"ג [ע"ב] דאין חיוב הטאת אפילו לרבי עקיבא דסבירא ליה תחומין דאורייתא. כתב רוקח סי' קע"ח ואם תאמר בשבת ניתנה תורה, ואמרין [מכילתא יתרו בחדש פ"ט] שמקול הדיבור חזרו לאחוריהם י"ב מיל הרי יצאו חוץ לתחום. ויש לומר הואיל ועננים מקיפין אותם [הוי] כאילו מחיצות בני אדם וכאילו לא יצאו.

הִלְכָּה לַמַּעֲשֵׂה וּלְמַשִּׁיחָא בְּדִף הַיּוֹמִי

מַסַּכְת סוּטָה

וּי"א⁴⁷ שְׁגַם חוּץ לִי"ב מִלְּאִינוּ אִסּוּר מִן הַתּוֹרָה, וְהִנָּאמַר אֶל יֵצֵא, אִינוּ אֵלָּא אֲזַהֲרָה לְעִנְיָן הוֹצֵאת כָּלִים מִרְשׁוֹת לְרִשְׁוֹת⁴⁸.

וּלְכוּ"ע מְדַבְּרֵי סוֹפְרִים שֶׁלֹּא יֵצֵא אָדָם חוּץ לַעִיר אֵלָּא עַד אֲלָפִים אִמָּה, אֲבָל חוּץ לְאֲלָפִים אִמָּה אִסּוּר, שֶׁאֲלָפִים אִמָּה הוּא מִגֵּרֶשׁ הָעִיר וְזֶהוּ הַנִּקְרָא אִסּוּר תַּחֲוּמִין. וְחֻכְמִים סִמְכוּ אִסּוּר הַתַּחֲוּמִין שֶׁל דְּבָרֵיהֶם לַמִּקְרָא הַנִּזְכָּר, שֶׁלֹּא יֵצֵא יוֹתֵר מֵאֲלָפִים מִהַמָּקוֹם שֶׁשָּׁבַת בּוֹ⁴⁹.

⁴⁷ הָרֵא"ש [עִירוֹבִין פ"א סִימָן כד] וְהַמְרָדְכִי [סִימָן תפד] כָּתְבוּ דִּאֲפִילוּ חוּץ לִי"ב מִלְּאִינוּ הוּא מְדַרְבֵּנָן, וְלִזְהָרָה הַסִּכִּים הַרְמַב"ן [בְּמַלְחָמוֹת ה' ע"א] וְהַרְשֵׁב"א [עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ שַׁעַר ה' ז"ל].

⁴⁸ מ"ב שְׁצוּ א

⁴⁹ כִּי עַד אֲלָפִים נִקְרָא מִקְוֵמו כְּמוֹ שֶׁמִּצִּינוּ בְּעֵרֵי מִקְלָט שֶׁנֶּאֱמַר וְשָׁמָּה לָךְ מִקְוֵמו וְגו' וְהֵן קוֹלָמוֹת אוֹתוֹ גַּם כִּשְׁהוּא הוֹצֵא לֵהֵן שֶׁנֶּאֱמַר וּמִצֵּא אוֹתוֹ מִחוּץ לַנֶּבֶל עִיר מִקְלָטוֹ וְנֶאֱמַר לַהֲלֹךְ וּמִדּוֹתֶם מִחוּץ לַעִיר אֵת פֶּאֶת קִדְמָה אֲלָפִים בְּאִמָּה וְגו' מִה חוּץ הָאִמּוֹר לַהֲלֹךְ אֲלָפִים אֶף חוּץ הָאִמּוֹר כֹּאן אֲלָפִים. טוֹר וּלְבוֹשׁ או"ח שְׁצוּ